# מס ומעשר

מס -תרומה חובה להכנסות המדינה ,המוטלת על ידי הממשלה על הכנסות העובדים ורווחי העסק ,או מתווספת לעלות של סחורות ,שירותים ועסקאות מסוימות.

מעשר 10% -מהתוצרת או הרווחים השנתיים ,שנלקחו בעבר כמס לתמיכה בכנסייה ובכמורה

## חוּמָשׁ

וּבָרוּךְ הָאֵל עֶלְיוֹן ,אֲשֶׁר סָתַר אֹיְבֶיךָ בְּיָדֶךָ .וַיִּתֶּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכֹּל .בראשית יד ,כ

וכל מעשר הארץ מזרע הארץ או מפרי העץ ליהוה הוא קדש הוא ליהוה וכי יפדה איש ממעשרתו והוסיף עליו חמישית ומעשר הבקר או הצאן כל העובר תחת המטה העשירי קדש ליהוה יהיה .ויקרא כ"ז ,ל-'ל"ב

וְאֶת־מַעְשַׂר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מְרִיבִים לַיהוָה ,נָתַתִּי לַלְוִי לְנַחֲלֹתָם ,לֹא־יִהְיֶה לָהֶם בְּבֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא־יִהְיֶה לְנַחֲלֹתָם .כֹּה־דַּבֵּר אֶל־הַלְוִי וְאָמַרְתֶּם אֲלֵיהֶם כִּי־תִקְחוּ מֵבְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשָׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאִתָּם לְנַחֲלֹתְכֶם ,וַהֲרְבוּ מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה לַיהוָה , עֲשֶׂר מֵהַמַּעֲשָׂר .כֵּן־כֵּן־אַתֶּם תְּרוּמָה לַיהוָה מִכֹּל־מַעְשְׂרֹתֵם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵבְנֵי־יִשְׂרָאֵל ,וּתְתַּנְתֶּם מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן . במדבר יח ,כד ,כו ,כח

וְגָבוּ מִסָּה לַיהוָה מֵאַנֵי הַמִּלְחָמָה הַצָּאָה לַמִּלְחָמֹתִים נֶפֶשׁ מֵאַת מֵנֶשׁ מֵאַת מֵנֶשׁ מֵבְקָר מֵאֻתָר מֵאֻתָר וְמֵצֹאן: במדבר לא כח

ומס הצאן לה 'שש מאות ושבעים וחמש עשרה .והבקר שלשים וששה אלף ,וממס ה 'ששים ושנים עשר .והאתרים שלשים אלף וחמש מאות ,וממס ה 'ששים ואחד .והנפשות שש עשרה אלף ,וממס ה 'שלשים ושתים נפשות .ויתן משה את המס , אשר תרומת ה ,'לאלעזר הכהן ,כאשר צוה ה 'את משה .במדבר לא ,לז-מא

והבאתם שמה את עולותיכם ואת זבחיכם ואת מעשרתיכם ואת תרומת ידכם ואת נדרייכם ואת נדבתיכם ואת בכורי בקרכם וצאניכם .והיה המקום אשר יבחר יהוה אלהיכם לשכן שמו שם .הביאו שמה את כל אשר אנכי מצוך אתכם את עולותיכם ואת זבחיכם את מעשריכם ואת תרומת ידכם ואת כל נדרי מבחרכם אשר אתם נדרים לה .'לא תאכל בשעריך את מעשר דגנך ואת יינך ואת שמנך ואת בכורי בקרך ואת צאניך ואת כל נדריך אשר תנדר ואת נדבתיך ואת תרומת ידך .דברים יב ,ו , יא ,יז

מעשר תעשר את כל תבואת זרעך אשר תעשה השדה שנה בשנה ואכלת לפני יהוה אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם את מעשר דגנך ותירושך ושמנך ואת בכורי בקרך וצאנך למען תלמד ליראה את יהוה אלהיך כל הימים .מקץ שלש שנים תוציא את כל מעשר תבואתך בשנה ההיא והנחלת בשעריך .ובאו הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך ואכלו ושבעו למען יברכך יהוה אלהיך בכל מעשה ידך אשר אתה עושה .דברים יד :כב-כג ,כח-כט

וְעָשִׂתָ חַג הַשְׁבוּעוֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּמִנְדָּבָה מִיּוֹדֶךָ אֲשֶׁר תִּתֵּן לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר בָּרֶךְ אֲשֶׁר בָּרֶךְ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ .דברים טז ,י

כי-קרבתך אל-עיר להילחם עליה וקראתי לה שלום והיה אם-תענה לך שלום ופתחה לך והיה כל-העם אשר-נמצא בה יהיה לך מסור ועבד אותך .דברים כ ,'י-'יא

כי תכלית לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית היא שנת המעשר ונתת ללוי לגר וליתום ולאלמנה ואכלו בשעריך ושבעו :דברים כו ,יב

## הִיסטוֹרְיָה

ולא גרשו את הכנעני אשר יושב בגזר ויושב הכנעני בתוך אפרים עד היום הזה ויעבדו מס .יהושע טז ,י

ויהי כי חזקו בני ישראל וייתנו את הכנעני מס ולא גרשו אותם לגמרי .יהושע י"ז ,יג

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִתְחַזֵּק יִשְׂרָאֵל וַיַּתִּיָּשׂ אֶת־הַכְּנַעֲנִי מַס ,וְלֹא־יְגָרֵשׁ אֶת־יֹשְׁבֵי קִטְרוֹן וְאֶת־יֹשְׁבֵי נַהֲלֹול ,וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב בָּתֵיו וַיְהִי לְמַס , וְנַפְתָּלִי לֹא־יְגָרֵשׁ אֶת־יֹשְׁבֵי בֵית־שֶׁמֶשׁ וְאֶת־יֹשְׁבֵי בֵית־שֶׁמֶשׁ יֹשֵׁב הָאָרֶץ ,וְהָיוּ לָהֶם מַס .וַיֵּחָבוּ הָאֱמֹרִי בַּר־חֶרֶס בַּאֲיָלוֹן וּבְשַׁעֲלִים ,וְיָד־בֵּית־יוֹסֵף תַּעֲזֹר וַיְהִי לְמַס .שופטים א 'כח ,ל ,'לג ,לה

וַאֲדוֹרָם עַל הַמְסָה וִיהוֹשָׁפָט בֶּן-אֲחִילוּד מְזַכֵּר: שְׁמוּאֵל ב׳ י׳ ,כד

ואחישר על הבית ואדונירם בן עבדא על המס .מלכים א 'ד ,'ו'

את בניהם אשר נותרו אחריהם בארץ ,אשר גם בני ישראל לא יכלו להשמיד ,עליהם גבה שלמה מס עבדים עד היום הזה . מלכים א 'ט 'כא

וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם אֶת-אֲדוֹרָם אֲשֶׁר עַל הַמִּסָּב וַיִּרְגְּהוּ כָּל-יִשְׂרָאֵל אֲבָנִים וַיָּמֹת וַיָּמַר הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם לַעֲלֹת עַל-מֶרְכַּבְתּוֹ לְנֶסֶה יְרוּשָׁלָמָה: מלכים א׳ י״ב ,יח

וַיַּעֲבְרֵהוּ בְּעֲבָרוֹת בְּרִבְלָה בְּאֶרֶץ חֲמָת לְמַלֵּךְ בִּירוּשָׁלַיִם וַיַּעֲבֹר אֶת הָאָרֶץ מִסָּה מֵאָה כָּכָר כֶּסֶף וְכָכָר כָּזָב: מלכים ב׳ כ״ג ,לג

וַיְהוֹיָקִים נָתַן אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הַזָּהָב לְפַרְעֹה וַיַּעֲבֹר אֶת הָאָרֶץ לָתֵן אֶת הַכֶּסֶף כְּפִוּת פַּרְעֹה וַיַּעֲבֹר אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הַזָּהָב מֵעַם הָאָרֶץ מִכָּל אִישׁ כְּמַסָּנָיו לָתֵן לְפַרְעֹה נְכֹה: מלכים ב׳ כג ,לה

וְכָל-הָעָם הַנֹּתָר מִן-הַחִתִּי וּמִן-הָאֱמוֹרִי וּמִן-הַפְּרִיזִי וּמִן-הִוִי-יְבוּסִי ,אֲשֶׁר לֹא-מִיִּשְׂרָאֵל הָיוּ ,כִּי-בְנֵיהֶם הַנֹּתָר אַחֲרֵיהֶם בָּאָרֶץ , אֲשֶׁר לֹא-כָלוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל ,אֲמֶה הַגִּישָׁם שְׁלֹמֹה מִסָּה עַד-הַיּוֹם הַזֶּה .דברי הימים ב 'ח ,'ז-'ח'

וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם אֶת הַדּוֹרָם אֲשֶׁר עַל הַמִּסָּב וַיִּרְגוּ אֹתוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּגְנִים וַיָּמֹת וַיִּמַּת הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם מִמָּהֵר לַעֲלֶה עַל מַעֲבָרְכָּתוֹ לָנוֹס יְרוּשָׁלָמָה: דברי הימים ב ׳י ,׳יח

וַיְּפָל אֶת־יְהוָה עַל־כָּל־מַמְכוֹת הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר סְבִיבוֹת יְהוּדָה וְלֹא־עָשׂוּ נִחֲמוּ בְיוֹשָׁפָט וְגַם־מֵהַפְּלִשְׁתִּים הֵבִיאוּ לִיהוֹשָׁפָט מִנְחָה וּמַסֶּף מִסְפָּט וְהָעַרְבִים הֵבִיאו־לוֹ צֹאן אֵילִים שְׁבַע אֲלָפִים וְשֶׁ ...גָּדֵל יְהוֹשָׁפָט מְאֹד וַיִּבֶן בִּיהוּדָה מְצִידוֹת וְעָרֵי מַחְסָנִים .דברי הימים ב 'י"ז ,י-'י"ב

וכאשר יצאה המצווה ,ויבאו בני ישראל ברוב ביכורי דגן ,יין ושמן ודבש ,וכל תבואת השדה ;ואת מעשר כל הביאו ברוב . ולבני ישראל ויהודה ,הישבים בערי יהודה ,הביאו גם את מעשר הבקר והצאן ,ואת מעשר הקודשים אשר הוקדו ליהוה אלהיהם ,ויניחו ערמות .ויבאו את התרומות ואת המעשרות ואת הקדשים בנאמנות ;ועליהם כנניה הלוי מושל ,ושמעי אחיו הבא .דברי הימים ב 'לא ,ה-'ו ,'יב

זֶה עַתָּק הַמִּתְגָּבֶר אֲשֶׁר שָׁלְחוּ אֵלָיו אֶל-אַרְתַּחְשַׁשְׁתָּא הַמֶּלֶךְ עבדיך אנשי עבר הנהר ובעת ההיא נודע למלך כי היהודים אשר עלו מאתך אלינו באו ירושלם ובנו את העיר המרדית והרעה וַיִּבְנוּ חוֹמָהּ וַיְחַבְרוּ אֶת-הַיְסָדוֹת וְנוּדְעוּ עַתָּה למלך כי אם תיבנה העיר הזאת והחומות יקומו שוב ולא ישלמו מס ומס ותפגע ,ותפגע במס המלכים .עזרא ד ,'יא-יג

הַמִּתְגָּבֶר אֲשֶׁר שְׁלַחְתֶּם אֵלֶּה נִקְרָא בְּפָנַי .וְאֲצִיתִי וְחִפְּרָה וְנִמְצָא כִּי הָעִיר הַזֹּאת מֵעוֹלָם מָרְדָה עָלֶיהָ עָשָׂה בַּמְּלָכִים וְמַרְדּוֹת וְהַמַּרְדּוֹת שָׁלָם .נְאֶמְרוּ עַתָּה צַוָּה לְהַחְדֵּל אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה וְלֹא תִבָּנֶה הָעִיר הַזֹּאת עַד תִּתֵּן מִמִּי מִצְוָה אַחֵר .עזרא ד18-21 ,'

וְאֲנִי נוֹתִי צַו אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לְזִקְנֵי הַיְהוּדִים הָאֵלֶּה לִבְנְעַת בֵּית הָאֱלֹהִים הַזֶּה מִנְּכוֹן הַמֶּלֶךְ מִמַּעֲבָר הַמֶּלֶךְ מִמָּהֵר מִמָּהֵר תִּתֵּן הַצָּבָה לָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה וְלֹא יַעֲכוּ עָלָם: עזרא ו ,'ח'

וגם אנו מודיעים לכם כי לא יהיה רשאי לגבות עליהם אגרה ,מס או מס ,לכל הכהנים והלוים ,המשררים ,השוערים והנתינים או משרתי בית האלהים הזה .עזרא ז ,'כד

וְהָיוּ אֲשֶׁר הָיוּ אֲשֶׁר לָוָה כֶּסֶף לְמַס הַמֶּלֶךְ וְעַל אדמותינו וכרמֵינוּ נחמיה ה 'ד'

וְנָבִיא בְּכִיּוּרֵי צַצֵּנוּ וְתְרַבְתֵּינוּ וְפִי כָּל-עֵץ תִּירוֹן וְשֶׁמֶן אֶל-הַכֹּהֲנִים אֶל-לַשְׁתִּים בֵּית אֱלֹהֵינוּ וְעַשְׂרוֹת אֲדַמָּנוּ לַלְּוִים לְהַמִּשְׁכָּנִים בַּעֲשָׂר הַלְּוִים וְהָיָה הַכֹּהֵן בֶּן-אַהֲרֹן עִם-הַלְּוִים בַּעֲשָׂר הַלְּוִים וְהָעֲלוּ הַמִּשְׁכָּנִים אֶת-עַשְׂרוֹת הַמִּשְׁכָּנִים אֶל-בֵּית אֱלֹהֵינוּ אֶל-לַשְׁתִּים אֶל-גּוֹצָר .נחמיה י ,'לז-לח

ובעת ההיא מינו על הלשכות לאוצרות ולתרומות ולביכורים ולמעשרות לאסוף אליהם משדות הערים את חלקי התורה לכוהנים וללוים כי שמחה יהודה על הכוהנים ועל הלוים המחכים .נחמיה י"ב ,מ"ד

וַיַּכֵּן לוֹ לִשְׁכָּנָה גְדֹלָה ,שָׁם הָרֵי מִלָּמִים הֲמִנְּחָה וְהַבְּלֵנָה וְהַכֵּלִים וְהַמֶּשֶׁן אֲשֶׁר צָוָה לַתִּתָּן לַלְוִיִּים וְלַמְשֹׁרִים וְלַשֹּׁעֲרִים וְהַמֶּשֶׁן .
וַיָּבִיא כָּל יְהוּדָה אֶת מַעֲשֶׂר הַמֶּשֶׁר וְהַיִּרְשֶׁן וְאֶת הַגּוֹצְרוֹת .נחמיה י"ג ,ה ,י"ב

וַיִּשְׁלַם הַמֶּלֶךְ אַחַשְׁוֵרוֹשׁ מִס עַל הָאָרֶץ וְעַל אֵי יָם .אסתר י ,'א'

## נביאים

וְיָקֵם בְּנַחֲלָתוֹ מוֹסִים לְתְהוֹד הַמַּלְכָּה וּבְעוֹד יָמִים מְאֹד יִשָּׁמֵד לֹא בְאַעֲבָה וְלֹא בְמִלְחָם .דניאל יא:כ

בוא בית אל וחטאו ,בגלגל רבו פשעים ,והביאו את זבחיכם בבקר ,ומעשרותיכם שלש שנים .והקריבו זבח תודה בחמץ , והשמיעו וקלטו את הנדבות :כי כן לכם בני ישראל ,נאם אדוני יהוה .עמוס ד ,'ד-'ה'

הַגּוֹדֵל אִישׁ אֶת־אֱלֹהִים ?וְאַתֶּם גִּדְלוּנִי .וְאַתֶּם אֹמְרִים בְּמָה גִּדְלוּךְ בַּמַּעֲשָׂר וּבְמִתְרוּבִים .מְקֻרָלִים אַתֶּם בַּקְּרְבָּתִים כָּל־הַגּוֹי הַזֶּה . הֵבִיאוּ אֶת־כָּל־הַמַּעֲשָׂר אֶל־הָאוֹצָן וְהָיָה אֶחָד בְּבֵתִי וְנִסְנִי נָא בָּזֶה נְאֻם־יְהוָה צְבָאוֹת ,אִם לֹא אֶפְתַּח לָכֶם אֶת־אֲרֻבַּת הַשָּׁמַיִם וְאֶשְׁפֹּךְ לָכֶם בְּרָכָה אֲשֶׁר לֹא־יַשְׁחִיד גֶּפֶן צְבָאוֹת .וְכָל־הַגּוֹיִם יִשְׁבִּירוּ אֶת־פְּרִי אֲדַמְתֶם וְלֹא־תִשְׁחִיד גֶּפֶן אֶת־פְּרִי אֶת־פְּרִי שָׂדֶה נְאֻם־יְהוָה צְבָאוֹת .וְכָל־הַגּוֹיִם יִשְׁרֹמְרוּ אֶת־כִּי־הָיוּ לְאֶרֶץ חָפְצָה נְאֻם־יְהוָה צְבָאוֹת.

## הבשורות

וכאשר באו לכפר נחום ,ניגשו מקבלי המס אל פטרוס ואמרו" :האם אדוניכם לא משלם מס "?אמר" :כן ".וכאשר בא לבית , עצר אותו ישוע לאמר " :מה דעתך ,שמעון ?ממי גובים מלכי הארץ מס או מס ?מילדיהם או מזרים "?אמר לו פטרוס : "מזרים ".אמר לו ישוע " :אם כך הילדים חופשיים .אך פן נכשיל אותם ,לך אתה אל הים ,זרוק קרס וקח את הדג הראשון שעולה ,וכשתפתח את פיו תמצא מטבע כסף .קח אותו ותן להם בעדך ובעדך ".מתי י"ז 24-27

אז הלכו הפרושים ויתיעצו כיצד לסכלו בדבריו .וישלחו אליו את תלמידיהם עם הורדוסיאנים לאמר :רבי ,אנו יודעים כי אמת אתה ומלמד את דרך אלוהים באמת ,ואינך אכפת לך מאיש ,כי אינך רואה פנים של בני אדם .אמור לנו ,לכן ,מה דעתך ?האם מותר לתת מס לקיסר או לא ?אך ישוע הבין את רשעותם ואמר :מדוע אתם מנסים אותי ,צבועים ?הראו לי את כסף המס .ויביאו לו מטבע .ויאמר להם :של מי התמונה והכתובת הזו ?ויאמרו לו :של הקיסר .אז אמר להם :תנו לקיסר את אשר לקיסר ,ולאלוהים את אשר לאלוהים .מתי כב15-21 :

אוי לכם סופרים ופרושים צבועים כי אתם משלמים מעשר מנטה ואניס וכמון ואת הדברים החשובים יותר בתורה אתם משמיטים :המשפט ,הרחמים והאמונה .את אלה הייתם צריכים לעשות ולא להניח את האחרת .מתי כ"ג23:

וכאשר באו ,אמרו לו ,רבי ,אנו יודעים שאתה אמתי ואינך מתעניין באיש ,כי אינך מסתכל על פנים בני אדם ,אלא מלמד באמת את דרך אלוהים .האם מותר לתת מס לקיסר או לא ?ניתן או לא ניתן ?אך הוא ,שידע את צביעותם ,אמר להם ,מדוע אתם מנסים אותי ?הביאו לי מטבע פני ,כדי שאראה אותו .והם הביאו אותו .והוא אמר להם ,של מי התמונה והכתובת הזו ? והם אמרו לו ,של הקיסר .ויען ישוע ויאמר להם ,תנו לקיסר את אשר לקיסר ,ולאלוהים את אשר לאלוהים .והם התפלאו עליו .מרקוס י"ב 14-17

וישוע ישב מול האוצר וירא כיצד העם מטיל כסף לאוצר ,ורבים מהעשירים הכניסו הרבה .ותבוא אלמנה ענייה אחת ותטיל שתי פרוטות ,שהן פרוטה אחת .ויקרא אליו את תלמידיו ויאמר אליהם אמן אומר אני לכם כי האלמנה הענייה הזאת תיתן יותר מכל אלה אשר תיתנו לאוצר ,כי כולם תיתנו משפעם ,והיא מחסורה תיתן את כל אשר לה ,את כל מחייתה .מרקוס י"ב 41-44

ויהי בימים ההם יצא צו מאת קיסר אוגוסטוס לחייב את כל העולם במס) .והמס הזה נעשה לראשונה כאשר קירניוס היה מושל סוריה (.וכלם הלכו לחייב את המס ,איש איש לעירו .וגם יוסף עלה מן הגליל ,מן העיר נצרת ,ליהודה ,אל עיר דוד הנקראת בית לחם) ,כי מבית דוד וממשפחתו היה (לחייב את המס עם מרים אשת נישואיו ,בהיותה הרה .לוקס ב1-5 '

אבל אוי לכם ,פרושים !כי אתם מעשרים את הנענע ,את הרוח ואת כל העשבים ,ומתעלמים מהמשפט ואהבת האלוהים .את אלה הייתם צריכים לעשות ולא להניח את האחרת .לוקס יא 42

שני אנשים עלו אל המקדש להתפלל ;האחד פרושי והשני מוכס .הפרושי עמד והתפלל כך לעצמו" :אלוהים ,אני מודה לך , שאיני כשאר האנשים ,סוחטים ,עוולים ,נואפים ,או אפילו כמוכס הזה .אני צם פעמיים בשבוע ,אני נותן מעשר מכל אשר לי ".והמוכס ,שעמד מרחוק ,לא רצה אפילו להרים את עיניו לשמים ,אלא הכה על חזהו לאמר" :אלוהים ירחם עלי חוטא ". לוקס י"ח 10-13

וַיִּשְׁאָלוּ אוֹתוֹ וַיֹּאמֶר :רַבִּי ,אֲנַחְנוּ יָדַעְנוּ כִּי נְכֹלָה וְלַמְדָבֵר וְאֵינְךָ קוֹבֵל פְּנֵי אָדָם ,אֶת דֶּרֶךְ אֱלֹהִים ,אֲשֶׁר אַתָּה מְלֹא לְתַתָּמַת מִסִּים לַקֵּיסָר ,אוֹ לֹא ?וַיַּעֲנוּ וַיֹּאמְרוּ :לְקֵיסָר .וַיֹּאמֶר לָהֶם :שָׁלוֹ לְקֵיסָר אֶת הַדָּבָר הָאֲשֶׁר לְקֵיסָר ,וְלָאֱלֹהִים אֲשֶׁר לָאֱלֹהִים .לוקס כ21-25 ':

וַיֵּשׁ רֹא עָלָיו וַיַּרְא אֶת הָעֲשִׁירִים מְשַׁלְּיכִים אֶת־הַתְּנָתָנָם אֶת־הָאוֹס .וְגַם־אֶחָד אַחַת עֲנִיָּה מְשַׁלֶּיכֶת שָׁם שְׁתֵּי פְּרוֹטִים .וַיֹּאמֶן אֶת־הַנָּשִׁים הַזְּרִיכִים שָׁם יְרִיכִים שְׁמֹּעַם לְמַנְחוֹת אֱלֹהִים ;וְהִיא מִמְּעוֹנָהּ הַשְׁלִיכָה אֶת־כָּל־מִחֲנָתָהּ .לוקס כא 1-4:

וְקָמוּ כָּל הָעֵמֹּה הַמְּהוֹלִיחִים וְהוֹלִיכוּ אֵל פִּילָטוֹס .וְהֵחִילוּ לְהָאֲשִׁים אוֹתוֹ וַיֹּאמְרוּ :מַצְאֵנוּ אֶת הָאֱלֹהִים מְסוּפִים וְאוֹסֵר לְתְלַכֵּס קָם לְמְעֹלָם .לוֹקַס כ"ג 1-4:

אחרי זה קם יהודה הגלילי בימי המס ,ומשך אחריו עם רב ;גם הוא אבד ;וכל אשר שמעו לו ,נפוצו .מעשי השליחים ה37 '

## איגרות

כי מסיבה זו גם אתם שלמו מס ,כי משרתי אלוהים הם ,העוסקים תמיד בדבר הזה עצמו .לכן שלמו לכל את אשר מגיע להם : מס למי שמגיע מס ,מס למי שמגיע מס ,יראה למי יראה ,כבוד למי שמגיע כבוד .רומים י"ג7-6:

ואכן ,אלה מבני לוי ,המקבלים את משרת הכהונה ,מצווה לקחת מעשר מן העם על פי התורה ,כלומר מאחיהם ,אף על פי שיצאו מחלציו של אברהם .אבל מי שמוצאו אינו נחשב מהם ,לקח מעשר מאברהם ,וברך את אשר לו ההבטחות .ובלי כל סתירה ,הפחות מבורך על ידי הטובים .וכאן אנשים המתים מקבלים מעשר ,אבל שם הוא מקבל אותם ,אשר עליו מעידים שהוא חי .וכפי שאני יכול לומר ,גם לוי ,המקבל מעשר ,שילם מעשר באברהם .עברים ז5-9 '

## אפוקריפ

וַיִּקַּח הָעָם אֶת יוֹאָחַז בֶּן יֹאשִׁיָּהוּ וַיַּמְלִיכוֹ אוֹ תַּחַת יֹאשִׁיָּהוּ אָבִיו ,בְּהוּא בֶּן עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשָׁה שָׁנָה .וַיִּמְלֹךְ בִּיהוּדָה וּבִירוּשָׁלָמָה שְׁלֹשָׁלָמָה ;וַיַּסֵּא עַל הָאָרֶץ מֵאַת כָּכָר כֶּסֶף וְכָכָר זָהָב אֶחָד .עזרא א 'א34-36 '

אל המלך ארתכסרקסס אדוננו ,עבדיך ,רתומוס הסופר ,וסמליוס הסופר ,ושאר חברי מועצתם ,והשופטים אשר בצלסוריה ובפניקי .עתה נודע לאדוני המלך כי היהודים אשר עלו מאתך אלינו ,אשר באו לירושלים ,העיר המרדנית והרשעה ,בונים את השווקים ,מתקנים את חומותיה ומניחים את יסודות המקדש .ועתה אם העיר הזאת וחומותיה יבנו מחדש ,לא רק יסרבו לתת מס ,אלא גם ימרדו במלכים .עזרא א 'ב17-19 '

וכן לאלה שאינם חיילים ואינם עוסקים במלחמות ,אלא עוסקים בחקלאות ,כאשר קוצרים את אשר זרעו ,מביאים אותו למלך ,ומכריחים זה את זה לשלם מס למלך .עזרא א 'ד:ו

ויותר מכך כתב לכל היהודים שיצאו מממלכתו אל עבר יהדות ,בנוגע לחירותם ,שלא יכנס בכוח קצין ,שליט ,סגן או גזבר את דלתותיהם ;וכל הארץ אשר להם תהיה חופשית ללא מס ;ושהאדומים ימסרו את כפרי היהודים אשר להם אז ;וכן , שיינתנו עשרים כיכרות מדי שנה לבניית בית המקדש ,עד למועד בנייתו ;ועשר כיכרות נוספות מדי שנה ,לתחזק את העלות על המזבח בכל יום ,כפי שהיה עליהם מצווה להקריב שבעה עשר ;וכל אלה אשר יצאו מבבל לבנות את העיר יהיו חירות חופשית ,כמו גם הם ,צאצאיהם וכל הכוהנים אשר יצאו .עזרא א 'ד49-53 :

והאנשים שבה היו נותנים למרד ולמלחמה ;וכי מלכים אדירים ואדירים היו בירושלים ,אשר מלכו וגבו מסים בקלסוריה ובפניקי .עזרא א 'ב27 '

ציוותי גם לבנות אותו מחדש בשלמותו ;ושהם ישאפו לעזור בקפידה לאלה אשר משבי היהודים ,עד שיושלם בית ה :'וממס צלוסוריה ופניקי ,לתת חלק בקפידה לאנשים אלה עבור זבחי ה ,'כלומר ,לזרבבל המושל ,עבור פרים ,אילים וטלאים ;וגם תבואה ,מלח ,יין ושמן ,וזאת תמיד בכל שנה ללא עוררין נוסף ,כפי שיציינו הכוהנים אשר בירושלים להקדיש מדי יום :כדי שיקריבו קורבנות לאל העליון עבור המלך ועבור ילדיו ,ויתפללו על נפשם .עזרא א 'ו28-31 :

וגם אני מצווה עליכם ,שלא תדרשו מס ולא כל מס אחר ,מכל הכוהנים ,או הלוויים ,או הזמרים הקדושים ,או השוערים ,או משרתי המקדש ,או מכל מי שעושה במקדש הזה ,ולא תהיה לאיש סמכות להטיל עליהם דבר .עזרא א 'ח ,'כ"ב

בכל מתנתך הראה פנים עליזות ,והקדש מעשרך בשמחה .קהלת לה ,ט

וַיְאסף צִיָּה עָז וַיִּמְלֹךְ עַל־ארצות וְעַמִּים וְמַלכים וַיִּעֲבוּ לוֹ מַס .מקבים א 'א 'ד'

ולאחר תום שנתיים שלח המלך את ראש גובה המס שלו לערי יהודה ,והוא בא לירושלים עם המון גדול ,ודיבר אליהם דברי שלום ,אך הכל היה מרמה :כי כאשר נתנו לו אמון ,הוא התנפל פתאום על העיר ,והכה אותה קשה מאוד ,והשמיד עם רב מישראל .מקבים א 'א29-30 '

אף על פי כן ,כאשר ראה כי אזל כסף אוצרותיו וכי מעטים המסים בארץ ,בגלל המחלוקת והמגפה אשר הביא על הארץ בביטול החוקים אשר היו קיימים מימים עברו ,חשש שמא לא יוכל עוד לשאת את הנטל ,וגם לא יהיו לו מתנות כאלה לתת בנדיבות כמקודם ,כי עלה על המלכים אשר היו לפניו .לכן ,בהיותו נבוך מאוד בלבו ,החליט ללכת לפרס ,לקחת שם את מסים מהארצות ולאסוף כסף רב .מקבים א 'ג29-31 ,'

וְהֵבִיאוּ אֶת־בִּגְדֵי־הַכֹּהֲנִים ,אֶת־הַבִּיכוּרִים וְאֶת־הַמַּעֲשָׂרִים ;וְאֶת־הַנְּזָרִים הֶעֱרִיסוּ אֲשֶׁר מְלָאוּ יָמָם .מקבים א 'ג ,'מ"ט

וכי אנשי גבורה גדולים היו .גם סיפרו לו על מלחמותיהם ועל מעשיהם הנאצלים אשר עשו בקרב הגלטים ,וכיצד כבשו אותם והביאו אותם תחת מס ;וכי בתכסיסם ובסבלנותם כבשו את כל המקום ,אף על פי שהיה רחוק מהם מאוד ;וגם את המלכים אשר באו עליהם מקצה הארץ ,עד אשר הטרידו אותם והביאו להם מפלה גדולה ,כך שהשאר נתנו להם מס בכל שנה :וכי תפסו אותו חי ,וכרתו ברית שהוא ואלה אשר ימלוכו אחריו ישלמו מס גדול ,ויתנו בני ערובה ,ועל אשר הוסכם , מקבים א 'ח2,4,7:'

ועתה אני משחרר אתכם ,ולמענכם אני משחרר את כל היהודים ממסים וממכסי מלח וממסי כתר ,וממה שייך לי לקבל עבור השלישית או הזרע ,ומחצית פרי העצים ,אני משחרר אותם מהיום הזה ואילך ,למען לא ייקחו מארץ יהודה ,ומשלוש הממלכות אשר נוספו לה מארץ שומרון וגליל ,מהיום הזה ואילך ועד עולם .גם ירושלים תהיה קדושה וחופשית ,על גבולותיה ,הן מעשרות והן ממסים .מקבים א 'י29-31 :'

ויותר מכך שחררתי בחופשיות כל יהודי אשר הובל בשבי מארץ יהודה לכל חלק בממלכתי ,וחפצי שכל שרתי ישלמו את המס אפילו על בהמותיהם .מקבים א 'י ,'לג

וַיַּחֵל יוֹתָנָן אֶת הַמֶּלֶךְ יִפְטַר מְמִסָּה אֶת יְהוּדָה וְאֶת שְׁלֹשׁ הַמְּלָכִים וְאֶת שֹׁמְרוֹן וַיִּבִיחַ לוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כָּכָרִים )מַכְבָּאִים א 'י"א , כ"ח(

ובאשר לדברים האחרים השייכים לנו ,מהמעשרות והמכסים הנוגעים לנו ,כמו גם את בורות המלח ומיסי הכתר ,המגיעים לנו ,אנו פוטרים אותם מכלם להקלה עליהם .מקבים א 'י"א 35

"אֲשֶׁר עַל כָּל רְשָׁלָה אוֹ פְּעָם שֶׁנעשו עַד הַיּוֹם הַזֶּה ,נִמְחַלֵּחַ עָלָם ,וְגַם עַל מַס הַכָּרוֹן אֲשֶׁר אַתֶּם חָבִים לָנוּ ;וְאִם שָׁלָם מִסָּה אַחֶרֶת בִּירוּשָׁלָם ,לֹא יֵשׁ עוֹד ".מקבים א 'י"ג ,ל"ט

עתה החזירו את הערים אשר לכדתם ואת מכס המקומות אשר שלטתם עליהם מחוץ לגבול יהודה ,או תנו לי תמורתם חמש מאות כיכר כסף ,ובתמורה לרעה אשר גרמתם ומכס הערים ,חמש מאות כיכר אחר ,אם לא ,נבוא ונלחם בכם .מקבים א ' ט"ו ,ל-ל'

אז ניקנור התחייב להרוויח מהיהודים השבויים סכום כסף רב ,שיוכל לכסות את המס בסך אלפיים כישרונות ,אשר המלך היה אמור לשלם לרומאים .מקבים ב 'ח ,'י'

כך ,הוא אשר לקח על עצמו לשלם לרומאים את המס שלהם באמצעות שבויים בירושלים ,סיפר ברבים כי היהודים נלחם למענם על ידי אלוהים ,ולכן לא ניתן לפגוע בהם ,משום שהם פועלים לפי החוקים שנתן להם .מקבים ב 'ח ,'לו.

## ג'שר

וילך כדרלעמר מלך עילם ממשפחות בני חם ,וילחם עמם ויכניע אותם ,וילך אל חמש ערי המישורה וילחם עליהם ויכניע אותם ,והיו תחת שליטתו .ויעבדו אותו שתים עשרה שנה ,ויתנו לו מס שנתי .ישר יא:י-יא

בשנה החמישית לישב אברם בארץ כנען מרדו אנשי סדום ועמורה וכל ערי הערבה מפני כדרלעמר מלך עילם כי כל מלכי ערי הערבה עבדו את כדרלעמר שתים עשרה שנה ומס שנתי נשא לו ובימים ההם בשנה השלוש עשרה מרדו בו .ישר י"ג , יא

ידענו שמנהג מלכים לגבות מס שנתי מן החיים ,אך לא רק אתה עושה זאת ,אלא גם מן המתים אתה גובה מס יום יום .ויען המלך ויאמר אל ריקיון לא ייקרא שמך עוד ריקיון כי פרעה יהיה שמך כי גבית מס מן המתים ויקרא שמו פרעה .ורקיון גזל פרעה בערמומיות את שלטון מצרים ויגבה מס מכל יושבי מצרים .ישר יד:יט,כז,לא

ויקם אברם וכל אשר לו מנחל מצרים ויבוא מצרים ,וכמעט ולא באו בשערי העיר ,ועמדו השומרים אליהם לאמר תנו מעשר למלך ממה שיש לכם ,ואז תבואו העיר ;ויעשו אברם ואשר עמו כן .ויבא אברם והעם אשר עמו מצרים ,ויבאו ויביאו את הארגז אשר שרי חבואה בו ,ויראו המצרים את הארגז .ויגשו עבדי המלך אל אברם לאמר מה לך כאן בארון הזה אשר לא ראינו ?ועתה פתח את הארגז ותן מעשר למלך מכל אשר בו .ישר טו ,ח-י

וַיִּשְׁבְּעוּ לָהֶם בְּנֵי יַעֲקֹב אֲשֶׁר לֹא יִתְעָרְבוּ בָּהֶם ,וְגַם כָּל מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי נִשְׁבְּעוּ לָהֶם ,וַיִּשָּׁבְעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב מִן הַהוּא הַיּוֹם וָהָה .יְשַׁר מ ,'מֶח

וכל מצרים הייתה תחת אחריות יוסף ,ויוסף נלחם בכל אויביו סביביו ,וכניעתם ;וגם את כל הארץ ואת כל הפלשתים עד גבול כנען כניע יוסף ,והיו כולם תחת ידו ,ויתנו מס שנתי ליוסף .וכל ארצות הפלשתים וכנען וצידון ,ומעבר הירדן ,הביאו מתנות ליוסף כל ימיו ,וכל הארץ הייתה ביד יוסף ,והם הביאו לו מס שנתי כפי שנקבע ,כי יוסף נלחם בכל אויביו סביביו וכניעתם ,וכל הארץ הייתה ביד יוסף ,ויוסף ישב בבטחה על כס מלכותו במצרים .ישר נח:ח,יב

ויהי בשנה השמונים וארבע ,היא שנת החמישים למלכות חדד בן בדד מלך אדום ,וייקב חדד את כל בני עשו ,ויכין את כל צבאו ,כארבע מאות אלף איש ,וינה את דרכו ארץ מואב ,וילך להילחם במואב ולהטיל עליו מס .וכאשר נפלו כל בני מדין במלחמה ,ובני מואב נמלטו ,הטיל חדד עליו את כל מואב בעת ההיא מס ,והיו תחת ידו ,ויתנו מס שנתי כאשר צוה ,וישב חדד וישב לארצו .ישר סב:ו,יג

ויצא קיקיאנוס אל ארם ואל בני המזרח ,וילחם בהם והכה אותם ,וכולם נפלו פצועים לפני קיקיאנוס ועמו .והוא לקח רבים מהם בשבי ויכניע אותם כבתחילה ,ויחנה על אדמתם כדי לקחת מהם מס כרגיל .וקיקיאנוס נלחם נגד ארם ואל בני המזרח ויכניע אותם כמקודם ,והם נתנו לו את המס הרגיל שלהם ,והוא הלך וחזר לארצו .ישר 72:4-5,11

וַיָּשׁוּ כָּל-בְּנֵי הַקֶּדֶם וַיָּבֹאוּ ,וַיֵּלְכוּ מֹשֶׁה וּבְנֵי כוּשׁ וַיַּכְנְעוּ אֹתָם מִסָּה כְּמִנְגָּם .וְגַם-אֲרָם נִכְנְעוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַם-כוּשׁ ,וַיִּתְלַכוּ גַּם-אֲרָם כְּדֵי מֹשֶׁה וְעַם-כוּשׁ ,וְגַם-עַל-מַסָּם הַקָּדוֹל .יַשֶׁר עֶג:מֶג,מֶו

ויפקיד אבינוס קצינים באדום וכל בני אדום היו נתונים ומחויבים לאבינוס ,ואבינוס שב לארצו הכיתים .ובמהלך מלכותו הוציא צבא ,וילך ונלחם נגד יושבי בריטניה וקרניניה ,בני אלישע בן יון ,ויגבר עליהם והטיל עליהם מחויבים .ישר צ:י,כט

## יובלות

וַיַּשְׁכִּימָה יַעֲקֹב בַּבֹּקֶר בַּיַּעֲשָׂר לַחֹדֶשׁ הַהוּא וַיַּעֲשֶׂר אֶת כָּל הַבָּא עִמּוֹ מֵאֲנָשִׁם וּמֵהַבְהֶר מֵהַזָּהָב וּמִכָּל כָּל כְּלִי וְבֶגֶד וַיַּעֲשֶׂר מִכֹּל: יובלים לב ,ב

וַיַּעֲשֶׂר אֶת כָּל־הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וַיַּעֲשֶׂר עוֹלָה ,וְאֶת־הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה לֹא־נָתַן לֹוִי בְּנוֹ וַיַּעֲשֶׂר לוֹ כָּל־נַפְשׁוֹת הָאֲנָשִׁים בְּבֵית־אֵל לִפְנֵי יַעֲקֹב אָבִיו מְעֻשָּׂר עֶשֶׂר לַה 'וַיִּקְדַּשׁ וַיְהִי קֹדֶשׁ לוֹ .וּבְעַל־זֶה נִקְדַּשׁ עַל־הַלֻּחוֹת כְּתִקְרוֹת עַל־הַמַּעֲשֶׂר לֹא־אֲכֹל לִפְנֵי יְהוָה מִשָּׁן שָׁנָה בַּמָּקוֹם שֶׁבָּר שְׁמוֹ לִשְׁכֹּן ,וּלְהַתּוֹרָה הַזֶּה אֵין גְּבוּל יָמִים עוֹלָם .פִּקְרָה זוֹ כְּדֵי שֶׁתִּקְיֶה מִשָּׁנָה בָּרֶג בְּאֲכֹל הַמַּעֲשֶׂר שְׁנֵי לִפְנֵי יְהוָה בַּמָּקוֹם שֶׁבָּר שְׁמוֹ.

וכל מעשר הבקר והצאן קדש לה 'ולכהניו יהיה אשר יאכלו לפניו מיום לשנה כי כך נחקק וחקוק למעשר על לוחות השמים . יובלים לב ,טו

וַיְגַבֵּל עֲלֵיהֶם וַיַּטֵּל עֲלֵיהֶם מִסָּה לְשַׁלְּמוֹ לוֹ מִסָּה ,חֲמֵשׁ פְּרִי אַרְצָם ,וַיַּבֵּן רוּבֵל וְתַמְנַטֶרֶס .יוֹבָלִים ל"ד ,ח'

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב אֶל־בָּנָיו לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם וַיַּעֲשׂוּ עִמָּהֶם וַיָּשִׂמוּ עָל־עֲבֹדָה וַיְּשַׁלְּמוּ מִסָּה לַיַּעֲקֹב וּלְבָנָיו כָּל־כֹל .וַיַּעֲשֶׂה מִסָּה לַיַּעֲקֹב עַד־יוֹם יָרֵד מִצְרַיִם .יובלים לח ,יב-יג

## ספרי התנ"ך האבודים

ויהי שיצא צו מאת הקיסר אוגוסטוס ,שכל היהודים אשר בבית לחם ביהודה ירוצו במס :ויאמר יוסף ,אדאג למס את בני ,אך מה אעשה עם הצעירה הזאת ?אני מתבייש למס אותה כאשתי ;ואם אמס אותה כבתי ,כל ישראל יודעים שאינה בתי .כאשר יגיע זמן מינויו של ה ,'יעשה כטוב בעיניו .ויחבש את האתון וירכב אותה עליה ,ויוסף ושמעון הלכו אחריה ,והגיעו לבית לחם במרחק של שלושה מילין .פרוטנגליון י"ב1-5:

בשנת שלוש מאות ותשע לתקופת אלכסנדר ,פרסם אוגוסטוס צו שכל אדם ילך למס בארצו .יוסף קם וילך עם מרים אשתו לירושלים ,ומשם בא לבית לחם ,כדי שהוא ומשפחתו יתמסו בעיר אבותיו .הבשורה הראשונה על ינקותו של ישוע המשיח 1:4-5

## ספרי גן עדן נשכחים

בתקופה בה אבותינו נהנו משלום רב בזכות שמירת התורה כראוי ,והיו במצב מאושר ,כך שסלאוקוס ניקנור ,מלך אסיה , אישר את המס עבור עבודת המקדש ,והכיר במדיניותנו ,דווקא אז ,אנשים מסוימים ,שפעלו בניגוד להסכמה הכללית ,ערבו אותנו באסונות רבים ומגוונים .מקבים ד 'ב:'י

חפצתי לבנות מבצר בין השמים ובין הארץ ,ואני רוצה שתשלח לי איש חכם ופיקח ממך לבנות אותו עבורי ,ויענה לי על כל שאלותיי ,ויהיו לי את המיסים והמכס של אשור במשך שלוש שנים .סיפור אחיקר ד ,'ב'

הם התגרו בנו וגברו עלינו ,ורבים מאנשי ארצנו נמלטו למצרים מחשש המיסים אשר שלח מלך מצרים לדרוש מאיתנו . ויאמר למלך" :אל תזעף אדוני !אלך למצרים ,ואחזיר את התשובות לפרעה ,ואראה לו את המכתב הזה ,ואענה לו על המיסים ,ואשלח את כל הבורחים ;ואבייש את אויביך בעזרת האל העליון ,ולאושר מלכותך ".סיפור אחיקר ה:ה,ז

"אבל אדוני המלך ,מה שאמרת בו על מיסי מצרים במשך שלוש שנים ,ועתה יציבותה של ממלכה היא צדק מוחלט ,ואם תנצח ואין ידי יודע להשיב לך ,אז ישלח לך אדוני המלך את המיסים אשר הזכרת ".סיפור אחיקר ה ,'כ"ד

וכאשר פרעה ראה כי היקר התגבר עליו והשיב לו את תשובותיו ,הוא התרגש מיד ,וציווה לגבות עבורו מיסים של שלוש שנים ,ולהביאם לחיקר .אז החל המלך לשאול אותו כיצד הסתדר עם פרעה מהגעתו הראשונה ועד שיצא מלפניו ,ואיך ענה על כל שאלותיו ,ואיך קיבל ממנו את המיסים ,ואת החלפת הבגדים ואת המתנות .ושמח סנחריב המלך שמחה גדולה ,ויאמר לחיקר" :קח מה שתרצה מהמס הזה ,כי הכל בהישג ידך ".סיפור אחיקר ו36,46-47:'

ולא רענו להם ,ויהיו לנו למס ,ושללם השבנו להם .ברית יהודה א ,'מט

וַיִּשְׁאֲלוּ מֵאִתָּנוּ תְּנֵי שָׁלוֹם ,וַיֵּעָצוּ אֶת-אָבִינוּ וַיְקַבְּלָם כַּמְּסוֹת ,וַיִּתְּנוּ לָנוּ חֶמְאֹת קֹר חִטָּה ,חֶמְאֹת בָּת שֶׁמֶן ,חֶמְאֹת מַקֶּר יַיִן ,עַד הָרָעָב וַיִּרְדָּנוּ מִצְרַיִם .ברית יהודה ב ,'ח-'ט